

κὸν ἐνθουσιασμόν, ἔξ ἧ προέκυψαν μὲν ταῦτα ἐκεῖνα
τὰ δείγματα τῆ ὑψηλῆ ἠρωϊσμῶ, ὅπερ θαυμάζομεν
τόσον ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον.

Ἡ ἱερὰ Θρησκεία μᾶς προβάλλει μίαν ἄλλω δό-
ξαν ὑψηλοτέραν, καὶ μονιμοτέραν, ἢ ὅποια πρέπει νὰ
παροξυνῆ ἀκόμη ζωηρότερα εἰς τὴν ἀρετὴν κάθ' ἑ-
φρόνιμον ἀνδρωπὸν· ἀλλὰ ὡς ταύτης θέλομεν λα-
λάβῃ εἰς ἄλλον τόπον, εἴθε δηλονότι θέλομεν ὁμι-
λήσει ὄχι ὡς τῶ ἀνθρώπου ἐν γῆ, ἀλλὰ ὡς τῶ
Χριστιανῶ ἀνθρώπου ἰδιαίτερον.

Α Ρ Θ Ρ Ο Ν Δ'.

Φιλοτιμία, καὶ Φιλαρχία.

Οἱ ἀνδρωποὶ ἐπιδιώκον περὶ πλεονέκτημα τὰς τιμὰς,
ὡς τὴν τιμὴν (τιμιότητα) ἔλεγε ἀσεϊζόμενος ὁ
Ἀββᾶ Τρυβλέτ· καὶ ἡ πείρα ὑποδείχνει, ὅτι καὶ ἀ-
σεϊζόμενος ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν. Διὰ τὴ ὀλιγώτατοι
εἶναι οἱ θηρώμενοι τὴν ἀληθινὴν δόξαν, καὶ πολλό-
τατοι ἔξ ἐναντίας οἱ πονοκεφαλῶντες ἄρα νὰ ἀποκτή-
σων ὑπεροχὰς, τιμὰς, τίτλους, ἀξιώματα.

Ἡ φιλοτιμία εἶναι εἴνα ἀπὸ τῶ καθολικώτερα εἴ-
τ' ἐν κοινότερα πάθη. Εἰς πολλὰς μάλις εὐώνεται
τὸ κέρδος μετὰ τὴν κωνοδοξίαν, ἄρα νὰ τὴν διεγείρῃ καὶ
νὰ τὴν παροξυνῇ.

Δὲν λείπει μ' ὅλον τῶτο νὰ εἶναι ἐνίοτε καὶ ὠφέλι-
μος, καθ' ὅτι ἐκεῖνος ὅπερ ἐπιθυμεῖ τὰς τιμὰς, ἄρα
νὰ γῆν ἀξίος τέτων, ἐργάζεται ἐνίοτε πράξεις ἐνδό-
ξας, τὰς ὁποίας ἀλλέως δὲν ἠθελε τὰς κάμῃ· ὡς
ὅτι τὸ πλεῖστον ὅμως εἶναι ὀλεθρευτάτη. Ἰξόρει
καθ' ἑῶς ὅτι ὁ Μάριος καὶ ὁ Σύλλας, ὁ Πομπήιος
καὶ ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆς φιλοτιμίας ἐγιναν μάστιγες τῆς
ἐαυτῶ πατρίδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνδρωπότητος.

Περὶ πλεονέκτημα ὅμως εἶναι ὀλέθριον τὸ πάθος τῶτο
εἰς

Κεφ. γ'. Φιλοτιμία, ἢ Φιλαρχία. 153

εἰς τὸν ἴδιον φιλότιμον, ὡσαύτως εἰς κάθε ἄλλον. Ἄν μοι ἐπετρέπετο νὰ μισήσω τινὰ, λέγει ὁ πρὸ ὀλίγου ῥηθεὶς Συγγραφεὺς, ἢ νὰ ἐπιθυμήσω νὰ τὸν ἰδῶ κακοδαίμονα, ἢ θελα τὸν εὐχρηθῆ νὰ ἀποκτήσῃ φιλοτιμίαν.

Ἐπειδὴ τὸ πάθος τὸτο παρέπει, λέγει, νὰ τὸ φοβέμεθα περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο, διὰ τὶ εἶναι τὸ πλέον θερμὸν, τὸ πλέον ἐπιμονον (πεισματικὸν), τὸ πλέον ἀκόρετον· διὰ τὶ αἱ ἀτυχεῖς ἀποβάσεις τε εἶναι σπανάται ἢ δύσκολοι, ἢ αἱ πτώσεις τε συχναὶ καὶ φεικταί· διὰ τὶ εἰς μυρίας περιστάσεις, διὰ νὰ θεραπεύσῃ ἑαυτὸ, ἀναγκάζεται νὰ θυσιάσῃ ἑαυτὸ. Δὲν εἶναι πρᾶγμα πικρότερον εἰς εἷνα φιλότιμον, ἀπὸ τὸ νὰ κατανθῆ εἰς τὸ νὰ ταπεινωθῆ· καὶ ὅμως ποσάκις δὲν ἀναγκάζεται νὰ ἐξελιθῆ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τῆς σκοπέως τε! Δὲν εἶναι ὑβρις, ὅπως νὰ μὴ τὴν ὑποφέρῃ, δὲν εἶναι καταφρόνησις, ὅπως νὰ μὴ τὴν καταπίνῃ, δὲν εἶναι πρᾶγμα τὸσον χαμερπές, τὸσον ἀτελές, τὸσον δελοπρεπές, εἰς τὸ ὅποιον νὰ μὴ συγκαταβαίνῃ, δὲν εἶναι πρᾶγμα τὸσον ἐπονείδισον, τὸσον ἀτιμον, τὸ ὅποιον νὰ μὴ τὸ κάμνῃ ἐνίοτε, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸ σκοπέμνον. Ὅποιος ἐπιθυμεῖ μὲ λιχνείαν νὰ εἶναι περισσότερο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι, καὶ ἐνεργεῖ κατ' αὐτὴν τὴν ἐπιθυμίαν, εἶναι διτπῶς ἀθλιος· ἀθλιος δι' ὅ,τι εἶναι ἀνδράχαιρος καὶ ἀγανακτισμῆρος, καὶ δὲν ὑποφέρει τὴν ἰδίαν τε κατάστασιν, καὶ ἐτι μᾶλλον ἀθλιος διὰ τὰς ἀπείρους ποινας καὶ παραχὰς, ὅπως τὰ προξονῶν ἐκεῖνα, ὅπως μεταχειρίζεται διὰ νὰ ἀδραμυθῆ.

Ἀλλὰ καὶ ἀφ' ἑτέρος τέλος πάντων ἀπολαύσῃ ἐκεῖνο, ὅπως ἐπιθυμεῖ, τί τὸ ἐντεῦθεν κέρδος; εἰδὲν ἄλλο ὡς τὰ πολλα, εἰμὴ βάρη καὶ μόχθοι μεγαλήτεροι. Μεγα ἦτον ὡς ἀληθῶς ὡσαύτως τοῖς Ἀχαιοῖς τὸ ἀξίωμα τῷ Ἀγαμέμνονος ἀρχηγῆς ἐνὸς στρατεύματος, εἰς τὸ ὅποιον ἦτον τόσοι βασιλεῖς, ἀλλ' ἄκασον ἐκεῖνο, ὅπως αὐτὸς ὡσαύτως ἑαυτῷ λέγει πρὸς τὸν Νέστορα, τὴν νύκτα

κατεκείνλω, ἐν ἣ τετραγυμῆος ἀπὸ φόβον τῷ Τρώων,
 ἀπῆλθον εἰς τὴν σκίωλιν τῷ γέροντος, ἐν ᾧ οἱ ἄλλοι
 ὅλοι ἐκοιμῶντο ἐν ἀναπαύσει· (Ἰλιάδ. Κ. σιχ. 88.)

„ Εἴσεαι Ἀΐειδίω Ἀγαμέμνονα, τὸν πατέρα πάντων

„ Ζεὺς ἐνέηκε πόνοιτι δαμπερές, εἰσοκ' αὐτμῆ.

„ Ἐν σήθεσι μῆν, καί μοι φίλα γένατ' ὀρώρη·

ὄθρον τὸ νὰ ἀπεδάξῃ τινὰς δὲ νὰ ἀποκτήσῃ μίαν κα-
 τάσασιν δὲ πορωτέραν καὶ ἀναπαυτικωτέραν, τῆτο τὸ
 καταλαμβαίνω (ἔξακολουθεῖ νὰ λέγῃ ὁ ἀνώτερω ρη-
 θεὶς Συγγραφεὺς)· τὸ νὰ κοπιᾷζῃ ὅμως δὲ νὰ φθά-
 σῃ εἰς οἷα βαθμὸν, εἰς τὸν ὁποῖον θέλει ἀναγκα-
 σθῆ νὰ διπλώσῃ τὰς κόπας, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θέ-
 λει ἔχῃ μῆτε μίαν σιγμῶν νὰ μεταχειρισθῆ καὶ τὴν
 ἀρέσκειαν τῆ, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν θέλει ἔχῃ δίκαι-
 εῖαν μῆτε νὰ φάγῃ μὲ ἡσυχίαν, μῆτε νὰ κοιμηθῆ,
 τῆτο δὲν ἤθελα ἠμπορέσῃ μῆτε νὰ τὸ πισύσω, μῆ-
 τε νὰ τὸ καταλάβω, ἀνίσως δὲν τὸ ἔβλεπον κάθε
 ἡμέραν.

Ἐπειδὴ αὖ ἀκολουθήσῃ καὶ οὐκ ἀποσδόκητον ἐναν-
 τίον, (τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ δὴκολώτατον νὰ ἀκολουθή-
 σῃ· ἐπειδὴ αἱ τιμαὶ, καθὼς ἄλλος οὖνας Φιλόσοφος
 λέγει, δὲν κάμνουν ἄλλο, παρὰ αὐξανέν ἔσπον τινὰ
 τὸν ὄγκον μας, καὶ μᾶς ἐκθέταν περαιοσότερον εἰς τὰς
 προσβολὰς τῶ φθόνου, καὶ τῆς τύχης) ὁποῖα βαρυ-
 θυμία καὶ λύπη τότε εἰς τὸν φιλότιμον! Ὅλας τὰς
 γλώσσας, αἱ ὁποῖαι ἦτον προσητέρα χαλινομῆσαι ἀ-
 πὸ τὴν ἐλπίδα ἢ τὸν φόβον, τὰς βλέπει ἐν ριπῇ
 ὀφθαλμῶ νὰ ἀπολυωνται κατ' αὐτῶ· οἱ ψεῦδεις φί-
 λοι καὶ αἱ χαμερπεῖς ψυχαὶ βοῶσι κατ' αὐτοῦ δὲ
 συμφέρον καὶ πολιτικὸν ὅχι ὀλιγώτερον, παρὰ οἱ ἐχ-
 θροὶ δὲ μῖσος καὶ ἐκδίκησιν· κατατεθλιμῆος τότε,
 καταφρονημῆος, ἐξουτελισμῆος, βλέπει ἑαυτὸν βεβυ-
 θισμῆον εἰς τὴν πλέον φρικτῶ ἀπελπισίαν. Πό-
 σοι δὲν ἔχασαν ἀθλίας τὴν ζωῶτων ἀπὸ μίαν
 ποιαύτῶ μεταβολῶ; Ἀλλὰ παρὰ μὲ τῆς φιλοτιμίας
 ἱκανὰ τὰ εἰρημῆα.

Ἡ δὲ φιλαρχία δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ μία τροπολογία ἰδιαιτέρα τῆς φιλοτιμίας, ἢ μάλλον εἰπεῖν εἶνα ὑποκείμενον καὶ μία αἰτία τῆς ἰδίας φιλοτιμίας· ἐπειδὴ σπανίως ἐπιθυμεῖ τινὰς τὰς τιμὰς καθ' ἑαυτὰς· καὶ ἐκεῖνο, πρὸς ὃ τείνομεν ἐπιθυμῶντες τὰς τιμὰς, εἶναι ἡ συνδεδεμένη αὐταῖς δυνάμις καὶ ἀρχή· ὅθεν ἐκεῖνα, ὅπου εἶπαμεν ὅτι τῆς φιλοτιμίας, πρέπει νὰ ἐφαρμοθῶν ὅλα εἰς τὴν φιλαρχίαν.

Εἶνα μόνον πρᾶγμα πρέπει νὰ προδῶσώμεν, τὸ ὁποῖον ἀποδείχνη ὡς μᾶλλον τὴν ἀνοησίαν τῆς φιλοτιμίας. Ἡ φιλαρχία ἀναλύομένη δὲν ἀνάγεται εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς νὰ ἔχωμεν περισσότερας ἀνθρώπους ὑπηρετῶντας τὰς ἡδονὰς μας. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἕστωδῶς ἄλλο, ὡς εἴρηται ἐν τοῖς ἐμπερῶσεν, ὅτι μὴ ἔρωσ τῆς ἡδονῆς. Ἀλλὰ ποίαν ἡδονὴν ἀπολαμβάνει ὁ φιλότιμος, τὸ ἴδιον ἰκανῶς πρὸ ὀλίγου. Αὐτὰ τὰ ἴδια λοιπὸν μέσα, ὅπῃ μεταχειρίζεται δεῖ νὰ ἀπολαύσῃ περισσότερας ἡδονὰς, δὲν κάμνην ἄλλο, ὡς τὸν ὑπερῶν καὶ ἐκεῖνας, ὅπῃ εἶχε, τὰς ὁποίας ἠμπορῶσεν, ἀν' ἡθελε, νὰ τὰς ἀπολάβῃ μὲ καθ' ἑσυχίαν τε· καὶ γίνεται τῶντι ὁ τῆς μύθε κύων, ὅστις δεῖ νὰ λάβῃ περισσότερον, ρίπτει ἀνοήτως καὶ ἐκεῖνο, ὅπῃ εἶχεν εἰς τὸ σῶμα.

Εἶγὼ μ' ὅλον τῆτο δὲν κατηγορῶ ἀπλῶς καθ' ἑπιθυμίαν προβιβασμῶ. Εἶνας προβιβασμὸς ἠμπορεῖ νὰ εἶναι τῶντι ὠφέλιμος εἰς τὴν δυνάμειν μας, ἔσταν ἰξόρῶμεν νὰ τὸν μεταχειρισθῶμεν καλῶς· καὶ τὸ νὰ θηράται τινὰς μὲ τιμημῶρα μέσα τὴν ἀπολαύσιν ἐνὸς πρᾶγματος ὠφέλιμος, δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὸ ἀξιοκατηγόριον.

Εκεῖνο ὅπῃ ἐγὼ κατηγορῶ, εἶναι ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἐπιθυμιῶν· κατηγορῶ δηλαδὴ πρῶτον μὲ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος αὐτὸ τὸ ἀπλῶς ὠφέλιμον πρᾶγμα τὸ κάμνη μὲ τὴν πλεονεξίαν τε ἀναγκαῖον· ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμῶν ὑπερβολικὰ νὰ τὸ ἀποκτήσῃ, γίνεται ἀδύλιος, καὶ παραττόμενος ἀνοήτως, ἀν' δὲν τὸ ἀπολάβῃ,

βαῖν, γίνεται ἔτι μᾶλλον ἄθλιος· τὰς τοιαύτας καταδικάζω.

Δύτερον δὲ κατακρίνω ἐκεῖνον, ὅπερ ἐπιθυμεῖ ἐφ' ὀφίγια ἀνάρμωσα καὶ ἀκατάλληλα εἰς τὰ φυσικὰ καὶ ὑπέκλιτα προτερήματά του, ἢ ὀφίγια, εἰς τὰ ὅποια εἶναι πιθανώτατον, ὅτι θέλει εἶναι ἄθλιος καὶ κακοδαίμων. Ἄν ἐσυμβεβηθῶμεθα, λέγει ὁ ἀνώτερω ῥηθεὶς Συγγραφεὺς, προσεκτικῶς τὸ συμφέρον τῆς ἰδίας ἡμῶν ὑπολήψεως καὶ δδαιμονίας, τὸτο ἡθέλον εἶναι ἰκανὸν πολλὰκις γὰρ σβύση κάθε ἐπιθυμίαν τῆς ἀξιωμάτων καὶ τῆς τιμῶν. Δύω ἐρωτήσεις ἔπρεπε γὰρ κάμνη ὁ φιλότιμος εἰς ἑαυτὸν. α'. εἶμαι ἄξιός τοῦ βαθμοῦ, ὅπερ ἐπιθυμῶ, καὶ θέλω ἢμπορέσει ἄρα γὰρ γὰρ τὸν κρατήσω μὲ τιμῶν; β'. καὶ τὰτα δοθούτος, θέλω γῆν ἄρα γὰρ μὲ τὸτο δδαιμονέστερος ἔστω ὅ,τι εἶμαι; Ἐσὺ νομίζεις, ἔξακολουθεῖ ὁ ἴδιος, ὅτι αἱ ἀρεταί σου εἶναι πολλὰ περλωρισμῶν καὶ συνδυμῶν εἰς εἷνα βαθμὸν κατώτερον, καὶ εἰς τὸτο ἐπιθυμεῖς εἷαν ὑψηλότερον, εἰς γὰρ τὰς ἐπιδείξεως, καὶ γὰρ τὰς κάμης κοινοτέρας· ἀλλὰ φοβεῖ τὸτο τὸ νέον σημεῖον τῆς περλωπῆς· φαίνεσαι μέγας εἰς εἷνα μικρὸν βαθμὸν, καὶ ἴσως θέλεις φαῖν μικρὸς εἰς εἷνα μεγαλήτερον· οὕτω λάμπει εἰς τὸν δδύτερον βαθμὸν, ὅς τις ἐκλείπει εἰς τὸν πρῶτον, λέγει καὶ εἷας Ποιητής (1).

Τρίτον κατακρίνω ἐκεῖνον, ὅς τις παχίζει γὰρ φθᾶση εἰς τὰς φιλοτίμης σκοπέστω μὲ ῥαδιουργίας, μὲ ἐτιδανότητος, καὶ μὲ χαμερπείας, σιωπῆστω μέσα τῆς ταπεινῶν καὶ χαμερπῶν ψυχῶν, τόσον ἀνάξια, ὅπερ εἶναι αἰχρὸν καὶ γὰρ ὀμιλήστωμω πρὸς αὐτῆς.

A P.

(1) Tel brille au second rang, qui s'eclipse au premier. Βολταῖρος εἰς τὴν Ἀνεκᾶδα.

ΑΡΘΡΟΝ Ε΄.

Φιληδομία.

Τὸ νὰ ἀγαπᾷ ὁ ἀνθρώπος τὴν ἡδονὴν, ὅπερ ὅτιν νὰ ἡδυνῆται εἰς ἐκεῖνο, ὅπῃ ἡδυνῆι, εἶναι πράγμα κατ' ἑαυτὸ φυσικώτατον. Εἶναι ὅμως ἡδοναὶ ἀβλαβεῖς καὶ ἀβλαβητοὶ, καὶ εἶναι καὶ ἡδοναὶ ἐπιζήμιοι καὶ μεμπταί· τὰς δούτερας ταύτας θέλει ὁ ἀρθὸς λόγος νὰ τὰς ἀποφύγῃ ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος (1).

Αἱ ἡδοναὶ διαιρῶνται, ὡς εἴρηται ἄλλῃ, εἰς ἡδονὰς τῆς ψυχῆς, καὶ εἰς ἡδονὰς τοῦ σώματος· καὶ τῆς ψυχικῶν πάλιν ἄλλαι ὀνομάζονται ἡδοναὶ τοῦ νοῦς, καὶ ἄλλαι τῆς καρδίας, κατ' ὃ ἡθελαὶ ἐξαρτῶνται περισσότερον ἢ ἀπὸ τῆς δianoian, ἢ ἀπὸ τῆς τῆς καρδίας δραπέσεις. Ἡ ἡδονὴ, ὅπῃ ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, εἰς τὴν ἐπίκτησιν τῆς γνώσεως, εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ ὡραίου ἐν τοῖς ἔργοις τῆς φύσεως, ἢ τῆς τέχνης, καὶ πολὺ περισσότερον ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος, ἀνήκει εἰς τὸν νοῦν· ἡ ἡδονὴ, ὅπῃ δοκιμάζει εἰς τὴν αἰδήσιν τῆς ἰδίας τιμῆς (τιμιότητος), εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς ἀρετῆς, εἰς τὰς πράξεις τῆς

(1) Διαφόρους δόξας ἔχον περὶ τῆς ἡδονῆς οἱ παλαιοὶ Φιλόσοφοι. Ὁ Ἀντισθένης τὴν ὀνόμαζεν ἄκρον κακόν. Ὁ Κριτόλαος, κακόν καὶ αἰτίαν κακῶν. Ὁ Ζεύων μῆτε ἀγαθόν, μῆτε κακόν. Ὁ Ἀεῖσιππος καὶ Ἐπίκυρος πρὸς τὴν ὀνόμαζον ἄκρον ἀγαθόν, μετὰ τὴν διαφορὰν, ὅτι ὁ πρῶτος τὴν ἔθετεν εἰς τὰ θετικά αἰσθήματα, καὶ ὁ δεύτερος εἰς τὴν σέρησιν τῆς ἀλγηδέτου. Ὁ Ἀεισοτέλης δὲ ἐναντίας ἔλεγε, ὅτι δεῦν εἶναι κακόν ἡ ἡδονὴ κατ' ἑαυτὴν, ἀλλὰ ἡ ὑπερβολὴ τῆς ἡδονῆς. Δίων ὁ Χρυσόσομος εἶπεν, ὅτι ἡ ἡδονὴ εἶναι πράγμα ἐπιβλαβὸν καὶ κινδυνώδες, καὶ διὰ τὸ τοῦτο μεταληπτέα μετὰ πλείστης προσοχῆς καὶ φυλακῆς. Ἰδέτω ὁ φιλομαθὴς περὶ τῆς τὸν Π. Στελλίνιον. Ἡθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. 4.

τῆς ὑποίτης, εἰς τὰς ἡδείας κινήσεις τῆς ἀγάπης πρὸς τὰς γονεῖς, συγγενεῖς, καὶ φίλους, εἰς τὴν γλυκεῖαν ἐχαρίστησιν τῆς εἰς ἑαυτὴν βοηθητικῆς εὐχάρου, εἰς τὴν ἰδίαν βοήθειάν εἶναι δυστυχῆ, εἰς τὴν ἀδελφικὴν εὐχάρου εἶναι ἀδελφικόν, εἰς τὴν ἀγαπᾶσθαι εὐχάρου εἶναι ἀγαπᾶσθαι ἀξίον καὶ προκομικόν ἀνθρώπον, ἀνήκει εἰς τὴν καρδίαν. Αὗται αἱ ἡδοναὶ, ἐπειδὴ εἶναι αἱ πλέον ἀδελφικαί, εἶναι ὡσαύτως καὶ αἱ πλέον καθαραί, αἱ πλέον ἀληθιναί, αἱ πλέον ἁγναι, καὶ αἱ πλέον ἐντελεῖς· καὶ ὁ φρόνιμος ἀνθρώπος δὲν πρέπει, καθὼς εἴπαμεν (Τμήμ. Α'. Κεφ. 5.) νὰ παύῃ ποτὲ καὶ ἴσως τὸ νὰ τὰς προξενῇ εἰς ἑαυτὸν μὲ τὸ ἔργον, καὶ ἴσως τὸ νὰ τὰς ἀνακαλῇ διὰ τῆς Φαντασίας.

Δὲν πρέπει νὰ εἴπωμεν τὸ ἴδιον καὶ περὶ τῆς τῆς σώματος ἡδονῶν (1)· ἐπειδὴ αὗται εἶναι ὡς ἀνὰ τὰ
 ῥό-

(1) Οἱ ἐκ Λατίνων Στωϊκοὶ ἔκαμαν διαστολὴν μεταξὺ τῶν ὀρων voluptas (ἡδυσπλαθείας) καὶ gaudium (θυμηδίας), ὀνομαζόντες διὰ μὲν τῆς πρώτης τὰς εἰς αἰσθητικῶν ἡδονὰς, τὰς ὁποίας καὶ ἐμισθῶσαν, διὰ δὲ τῆς δευτέρας τὰς προσηγορικὰς ἐκ τῆς εὐδαιμονίας, καὶ τῆς ἀρετῆς (Π. Στελλίνιος. Ἠθικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. Δ'.) καὶ ἡμεῖς (λέγει ὁ Συγγραφεὺς) διασέλλομεν τὴν voluptatē (ἡδυσπλαθειαν) ἀπὸ τοῦ piacere (ἡδονῆς) ὀνομαζόντες μὲ τὸν voluptatē μίαν ἡδονὴν ἀτακτον ἢ διὰ τὴν ὑπερβολικότητα, ἢ διὰ τὴν ἀειχρῆ τῆς ποιότητος. Ταύτην ἐνοεῶσαν ὁ Κικέρων ὅταν ἔλεγε ὅτι ἡ ἡδονὴ τῆς σώματος (ἡ ἡδυσπλαθειά) δὲν εἶναι ἀξία τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἀνθρώπου, ὅθεν πρέπει νὰ τὴν καταφρονῇ, καὶ νὰ τὴν ἀποβάλλῃ. Corporis voluptatem non satis esse dignam hominis praestantia, eamque contemni et rejici oportere: (περὶ Καθηκ. De offic. Βιβλ. Α'. Κεφ. 37.) καὶ ὁ Σωκράτης ὅταν ἔλεγε (Ἀπομνημ. Ξενοφ. Βιβλ. Α'.) „ ἢ τίς ἐκ ἀνὰ ταῖς ἡδοναῖς δολοῦν, ἀειχρῶς διατεθεῖη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν ἐμοὶ μὲν δοκεῖ, καὶ τὴν Ἥραν, ἐλευθέρω μὲν ἀνδρὶ δούλον εἶναι μὴ τυχεῖν δὲ ἄλλο ποῖός τις δολοῦντα δὲ ταῖς τοιαύταις ἡδοναῖς ἰκετεύειν τὰς Θεοὺς δεσποτῆς ἀγαθῶν τυχεῖν· ἔγω γὰρ ἀνὰ μόνως σὺθεῖη ὁ ποῖός τις διὰ τὴν χειροτέρα σκλαβεία ἀπὸ τοῦ εἶναι τινὰς δούλος τῆς ἀειχρῶν ἡδονῶν δὲν εἶναι εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὁ Ἐπίκτητος, κατὰ τὸν Γέλιον (Βιβλ. 17. Κεφ. 19.) εἰς δύο πράγματα ἀνή-

ρόδα, τὰ ὅποια κεντρώνεν, αὐτὸν τὰ κόψῃ τινὰς
 μὲ χέει ἐλαφρὸν καὶ προσεκτικόν. Ἡ ἡδονὴ, φέρει
 πρὶν, τῆς βρώσεως καὶ τῆς πόσεως μέχρι τινὸς ὅρου
 εἶναι ἀβλαβής· τὸ ἀμετρον ὅμως τόσον εἰς τὴν πο-
 σότητα, ὅσον καὶ εἰς τὴν ποιότητα τῆς βρώσεως, ἢ
 τῆς πόσεως ἰξόρουμιν, ὅτι γίνεται πολλακίς αἰτία
 δεινοτάτων ἀδυνειῶν καὶ οἱ Γάροι εἰς ταύτην τὴν
 ἀμετείαν συνηθίζεν νὰ ἀπιδίδεν τὰ περισσότερα τῶν
 φυσικῶν κακῶν.

Τὸ κωμῆγι, ἡ ἵππασία, ὁ χορὸς, τὰ παιγνίδια,
 αἱ ἐορταὶ καὶ οἱ ᾠδίστατοι εἶναι βέβαια μία ἀνεσις
 τῆς ψυχῆς, καὶ μία ἡδεῖα ἀσκησις τῆς σώματος· ἀλ-
 λ' αὐτὰ ταῦτα γίνονται καὶ ὀπιζήματα ὅποταν εἶναι ἀ-
 μετρα, ἢ ὅποταν ἐξοδύνηται ματαίως εἰς αὐτὰ ὁ
 καιρὸς, τὸν ὅποιον ἠμπορέσει τις νὰ μεταχειριθῇ εἰς
 ἀχολίας ὠφελιμωτέρας.

Τὸ παιγνίδι μάλιστα εἶναι εὖα ἐλάττωμα ὀπιζη-
 μιώτατον, ὅποταν ἀποβαίνῃ πάθος κυριεῦον, καὶ ἀν-
 τὶ μιᾶς ἀπλῆς καὶ προσωρινῆς διαχύσεως τῆς ψυ-
 χῆς, γίνεται ἀδιάκοπος ἀχολία. Ἐκεῖνο, ὅπερ ἐξά-
 πτει τῆτο τὸ ὀλέθριον πάθος, εἶναι πρὸ πάντων ἡ
 ἀπλησία τῆς κέρδους· ἐπειδὴ βλέπομεν, ὅτι εἰς τὰ
 παιγνίδια τὰ καλέμεθα κινδυνώδη (1), τὰ ὅποια κυ-
 νηγῶν περισσότερο οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀπωλείας, ἐκεῖ-
 νοι οἱ ἴδιοι, ὅπερ δὲν κραύζονται νὰ ἐξοδύνην ἡμέρας
 καὶ

γεν ὅλην τὴν πρὸς τῆ φροῖμῃ ἀνθρώπων θεοείαν· εἰς τὴν ἀνοχὴν
 τῆς δεινῶν, καὶ εἰς τὴν ἀποχλὴν τῆς ἰδονῶν. „ αἰέχῃ καὶ ἀπέχῃ
 ἦτον τὸ ἀξίωμα τῆ, δι' ἧ ὡς Στωϊκὸς ἐνεῖσε μίαν ὀλικὴν ἀπο-
 χλὴν πάσης ἡδονῆς τῆς αἰσθησεῶν· ἡμεῖς ὅμως ἀντὶ τῆτος τιθεμε-
 θα τὴν ἀποχλὴν τῆς αἰσθητῶν καὶ αἰσθητῶν ἡδονῶν, τῆτ' ἐστὶν τὴ σω-
 φροσύνη.

(1) Παιγνίδια κινδυνώδη εἶναι ὅλα τὰ παιζόμενα μὲ μεγά-
 ρας ποσότητας χρημάτων· κατ' ἐξοχλὴν ὅμως τὰ τῆς χαρτίων, καὶ
 ἄλλισα τὸ λεγόμενον Φαραῶ, τὰ ὅποια ὡς ἐλέθρια ἐμπεδίζου-
 ναι μὲ ἀυστηρὰς τιμωρίας παρὰ τῆς ἀνομιμελῶν διοικήσεων.

καὶ νύκτας ὀλοκλήρας εἰς τὸ παιγνίδι, βαίνοντας ἀν-
 πύχην, εἰς κίνδυνον ὄλας τὰ ὑπάρχοντα, δεῦν ἤ-
 θελων ὑποφέρειν νὰ παίξεν μῆτε σιγμῶν, ἀν' ἐπαί-
 ζον δεῦν δεῦν, ἢ δεῦν ὀλίγα ἄσπρα. Πλὴν αὐτὴ ἢ
 ἀπλησίας τιμωρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολλὰ
 πικρῶς· δεῦν τὶ ἐκτὸς τῆς ἀδρακόπερα παραχῆς καὶ ἀνη-
 συχίας, ὅπῃ δοκιμάζεν, εὐεισκόμηροι πάντοτε μέσον
 ἐλπίδος καὶ φόβου, ἢ ἀποβολὴ ἀξιολόγων δευσιῶν,
 ἢ ἀνάλωσις ἀδρότατων κληρονομιῶν, ὁ ἀφανισμὸς ὀ-
 λοκλήρων οἰκιῶν καὶ φαμιλιῶν, εἶναι συχνότατα καὶ
 φεικτότατα δευδείγματα αὐτῆς τῆς σκληρᾶς, πλὴν
 δικαίας τιμωρίας τῆς φιλοπαιγμόνων.

Εἶναι ἄλλο εἶδος ἡδονῆς προερχομένης ἀπὸ τὴν
 ἀμοιβαίαν κλίσην, ὅπῃ ἢ φύσις ἐνέθηκεν εἰς τὸ ἀρ-
 ρῶν γῆρος πρὸς τὸ θήλυ, καὶ ἀνάπαλιν. Ἡ κλίσις
 αὕτη δευάγει, εἰς τὰς νεωτέρας μάλισα ψυχὰς, εἶνα
 πάθος ἀπὸ τὰ πλεόν ἰχυρότερα, τὸ ὁποῖον ἀνωνο-
 μασικῶς καλεῖται ἔρωσ. Τῶν κακῶν λοιπὸν, ὅπου
 προέρχονται ἀπὸ τῆς τὸν ἔρωτα, τῆς θλίψεων λέ-
 γω καὶ ἀνησυχιῶν, ὅπῃ προξενεῖ εἰς τὰς ψυχὰς, τῆς
 δευλωσιῶς, εἰς τὴν ὁποῖαν τὰς δευμῶν, τῆς ζηλο-
 τυπιῶν, μετὰ τὰς ὁποῖας τὰς βασανίζει, τῆς δευφο-
 ρᾶς τῆς ἡθῶν, μετὰ τὴν ὁποῖαν τὰς ἀποπλανᾷ τῆς
 ἀθεΐας δεῦν, τῆς ἀποβολῆς τῆς ὑπαρχόντων, ἐνίοτε
 δε καὶ τῆς υἰείας καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς, τῆς ὄλων γέ-
 μωσι τὰ βιβλία, γέμει ἢ συνεχῆς καὶ καθήμερινὴ
 πεῖρα. Ὅθεν ἐγὼ δεῦν θέλω δευτεῖφει πολὺ ἐπά-
 νω εἰς τῆτο, ἀλλὰ θέλω εἰπῆ μόνον, ὅτι ἀπὸ τῆτο
 τὸ ὀλέθειον πάθος οἱ νέοι πρέπει νὰ φυλάγωνται
 μετὰ τὸσον δευασοτέραν ἀκρίβειαν καὶ προσοχίω, ὅσον
 ὅπῃ ῥέπεσοι καὶ δεῦν τὴν ἡλικίαν, καὶ ἐκ φύσεως συνη-
 θίζω νὰ εἶναι εἰς αὐτό· καὶ ὅσον μεγαλήτεροι καὶ συ-
 νεχέσοι εἶναι πανταχῆ οἱ κίνδυνοι τῆ νὰ ἐκβαχι-
 λιθῶν εἰς αὐτό· καὶ ὅσον ὀλιγώτερον ἢ πεῖρα ἢ πο-
 ρεῖ νὰ πύς κάμη προσεκτικῆς εἰς τὸ νὰ ἀποφύγῃ
 αὐτῆς τῆς φεικτῆς κινδυῶς. Ἀλέξανδρος ὁ μέγας πῆ-
 ρα-

ρακινέμενος ἀπὸ τῆς ψυχῆς αὐτὸν νὰ ἰδῇ τὰς θυγατέρας τοῦ Δαρείου, τῆς ὁποίας ἡ ὠραιότης ἐφημίζετο καθ' ὑπερβολὴν, δὲν ἠθέλησε, λέγωντας ὅτι ἀφ' ἑ ἐνίκησεν ἀνδρας, δὲν ἠθέλε νὰ ἔμβῃ εἰς κίνδυνον νὰ νικηθῇ ἀπὸ γυναῖκας.

Ἀλλὰ ψυχὴ μὲν τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τῆς ὑποκειμένης, εἰς ἃ ἀποτείνεται, εἶναι ἰκανὰ τὰ εἰρημύα· ἡδὴ δὲ μεταβαίνομεν εἰς τὸ νὰ εἰπῶμεν ὀλίγα τιὰ καὶ ψυχῆς τῆς παθῶν, ὅπως συνηθίζον νὰ τῶ σωφροσύνην, τὰ ὁποία εἶναι ἡ ἐλπίς καὶ ὁ φόβος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Ἐλπίς ἔ Φόβος, Ἀμείβια, ἔ Θράσος.

ΑΡΘΡΟΝ Α'.

Ἐλπίς.

Ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἐλπίς εἶναι δύο πάθη, τὰ ὁποία συμμαχῶσιν εἴνα τῷ ἄλλῳ· ἐπειδὴ ὅσω ψευδέστερον ἐπιθυμεῖ τις, τόσον δὲκολωτέραν μᾶς ζῶντα φίζει τῶ ἐπιτυχίαν ἢ φαντασία, καὶ ὅσω ψευδέστερον αὐξάνει ἡ ἐλπίς· καὶ πάλιν ὅσω ψευδέστερον ἐλπίζει τις, τόσω ψευδέστερον πλησιάζει ἡ φαντασία τὸ ἐπιθυμώμενον πρᾶγμα, καὶ ὅσω ψευδέστερον αὐξάνει ἡ ἐπιθυμία.

Καθ' ἑαυτῶ ὅμως θεωρεμένη ἡ ἐλπίς, εἶναι εἴνα πάθος ψευδευθυντικόν, καὶ πολλακίς δυνάται, εἴτ' ἐν ἀξίζει ψευδέστερον καὶ ἀπὸ αὐτῶ τῶ ἀπύλαυσιν. Ἐνας μέγας αὐθούτης εἶπε μίαν φοράν ψεύτινος ἀνθρώπου, εἰς τὸν ὁποῖον εἶχεν ὑποχεθῆ εἴνα πρᾶγμα· Περαιότερον τῷ ἔδωκα σήμερον μὲ τῶ ἐλπίδα, ὅπως ἠθέλα τῷ δώσῃ μὲ τὰ ἔργον. Σιω·